

Pyrophæna rosarum
vrouwwtje.

zijn en dan aan een vlinderstrikje doen denken. Rugplaatje 4 meestal met grijsachtig vlekkenpaar. Lengte 7-10 mm.

Verspreiding en vliegtijd

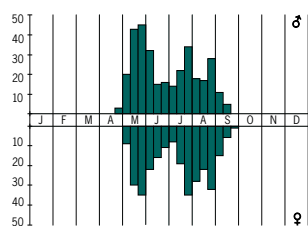
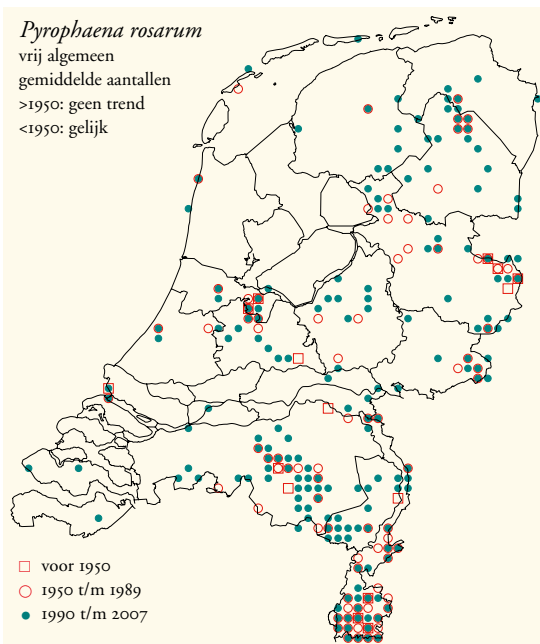
Holarctisch. Van West-Europa tot aan de Stille Oceaan en in Noord-Amerika. Heel Europa, maar vaak zeer plaatselijk. In Nederland vrij algemeen in Zuid-Limburg en sommige delen van het binnenland, zoals Midden-Brabant, vrij zeldzaam in de rest van het binnenland. Zeldzaam in de duinen en het kustgebied, maar plaatselijk algemeen in laagveen-gebieden. Indien aanwezig, dan meestal in aantal. Vermoedelijke meerdere generaties per jaar.

Ecologie

Structuurrijke lage tot hoge kruidenvegetatie. De soort wordt over het algemeen gevonden op beschutte plekken

Pyrophæna rosarum

vrij algemeen
gemiddelde aantallen
>1950: geen trend
<1950: gelijk

Pyrophæna rosarum

nabij gras- of rietlanden met een hoge waterstand, maar kan ook ver van beschutting in dichte lage zeggenvegetaties talrijk voorkomen. Waarschijnlijk leeft hij vooral op plekken met een door het jaar heen weinig fluctuerende waterstand. In Zuid-Limburg ook in zoomvegetaties onderaan hellingbossen.

Beide seksen vliegen in de buurt van water door lage vegetaties en soms tussen struiken of bezoeken bloemen. Mannetjes vertonen zweefgedrag, waarbij zij snel trillend heen en weer wiebelen.

De onvolwassen stadia zijn onbekend.

Summary – Fairly common. No apparent trends. Moist to wet herbaceous vegetations, mainly on sheltered places in wet grasslands or reedbeds. Possibly prefers places with a stable groundwater level.

Rhingia Snuitvliegen

JVS

Middelgrote zweefvliegen (6-11 mm) die door de combinatie van het snuitvormig verlengde gezicht en het overwegend rode achterlijf niet te verwarren zijn met andere zweefvliegen.

Taxonomie en determinatie

De taxonomie van *Rhingia* is duidelijk wat betreft de afbakening van het genus. Het onderscheid tussen de vrouwtjes van *R. borealis* / *R. rostrata* was niet duidelijk tot de publicatie van J. van Steenis (1998). De Europese soorten zijn daarmee te determineren.

Verspreiding

Een bijna kosmopolitisch genus met een nearctische soort, dertien oriëntaalse soorten, vijf palearctische soorten en vijftien afrotropisch soorten. In Europa komen drie soorten voor, die alle drie uit Nederland bekend zijn.

Ecologie

De volwassen vliegen zijn te vinden in allerlei open biotopen, vaak in de buurt van bos. Door het lange snuitvormig verlengde gezicht en de lange tong kunnen *Rhingia*-soorten nectar uit lipbloemen zuigen. Alleen van *R. campestris* zijn de larven bekend; deze zijn gevonden in koeienvlaaien.

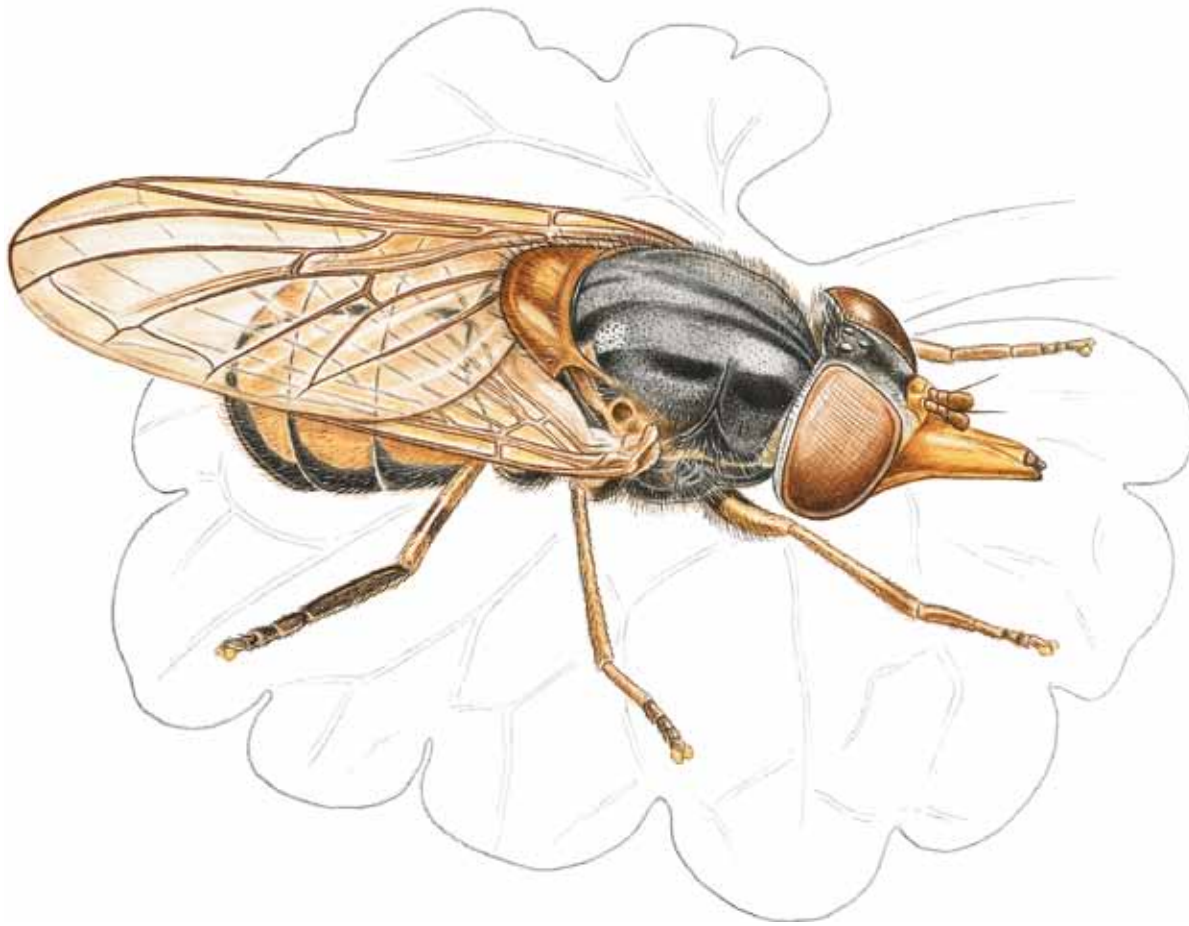
Rhingia borealis Korte-snuitvlieg

JVS

Kleine *Rhingia* met relatief korte sterk gebogen snuit en duidelijk behaarde antenneborstel. Mannetje voorts herkenbaar aan geheel zwarte borststukrug. Lengte 6-8 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Palearctisch. Van West-Europa tot in Centraal-Siberië. In Europa voornamelijk boreomontaan: in Scandinavië zuidelijk tot Zuid-Noorwegen en Midden-Zweden, in de Elzas, Vogezen, Eifel en Hautes Fagnes (J. VAN STEENIS 1998). Op sommige locaties in groot aantal waar te nemen (BARTSCH 1997, SPEIGHT 1984).

Vrouwtje *Rhingia campestris* op blad van hondsdrif. Dit is een van de weinige zweefvliegen waarvan de tong lang genoeg is om de nectar van deze bloem te bereiken.

In Nederland bekend van drie exemplaren uit Limburg: twee vrouwtjes uit Venlo op 18 juli 1979 (vermeld als *R. rostrata* door VAN AARTSEN 1993) en een mannetje uit Elsloo op 15 april 2003.

Mogelijk twee generaties. Speight (2001) geeft als vliegtijd mei-juni en op grotere hoogte juli-augustus. In Zweden zijn exemplaren gevangen tussen begin juni en half juli en tussen half augustus en begin september (BARTSCH 1997, J. VAN STEENIS

1998, pers. obs. J. van Steenis). Dit duidt er op dat *R. borealis*, in ieder geval in Zweden, twee generaties heeft.

Ecologie

De Nederlandse exemplaren zijn gevangen op een ruderaal terrein bij een groot heideveld (VAN AARTSEN 1993) en in eiken-haagbeukenbos. Buiten Nederland komt *R. borealis* voor in eiken-beukenbos, vochtig dennen-beukenbos, hoger gelegen dennen-sparrenbos en in berkenbossen in de bergen (BARTSCH 1997, SPEIGHT 2001).

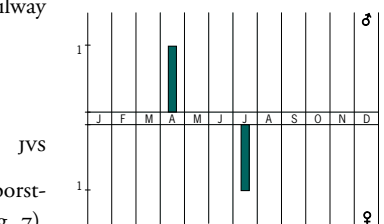
De imago's vliegen laag door de vegetatie in schaduwrijke bosranden, langs paden of op open plekken in bos met dichte en vrij hoge kruidenvegetatie, of bezoeken bloemen van echte koekoeksbloem, rode kamperfoelie, steenbreek en ooievaarsbekken zoals bosooievaarsbek en robertskruid (BARTSCH 1997, SPEIGHT 2001, J. VAN STEENIS 1998). Mannetjes zweven op open plekken op 3-5 meter hoogte (SPEIGHT & LUCAS 1992).

De onvolwassen stadia zijn onbekend.

Summary – Very rare. Only two records: two females in 1979 and one male in 2003. Threatened. Found at a railway yard next to heathland and in *Quercus-Carpinus* forest.

Rhingia campestris Gewone snuitvlieg

Grote *Rhingia* met lange rechte snuit, grijs bestoven borststuk en ruigbehaarde antenneborstel (hoofdstuk 3, fig. 7). Lengte 8-11 mm.

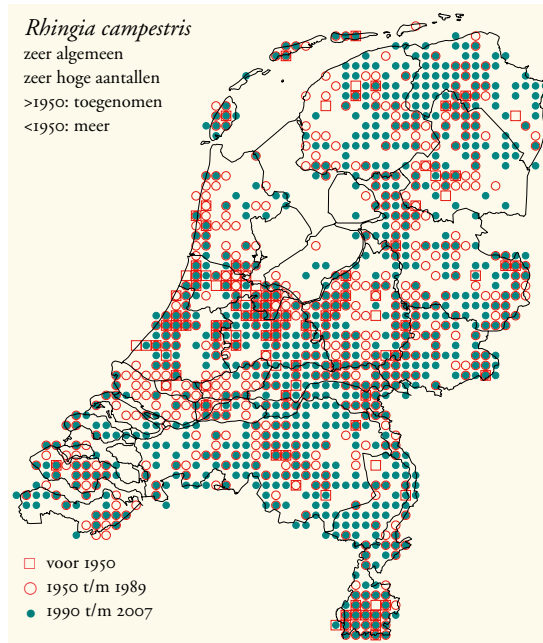
Rhingia borealis

Verspreiding en vliegtijd

Palearctisch. Van West-Europa tot in Mongolië en Oost-Siberië. Heel Europa, maar minder algemeen in berggebieden. Ontbreekt vrijwel geheel in Noord-Frankrijk en Noord-Italië.

In Nederland overal algemeen tot zeer algemeen.

Twee generaties. Een mogelijke derde generatie (VAN DER GOOT 1981A) is in het vliegtijddiagram niet zichtbaar.

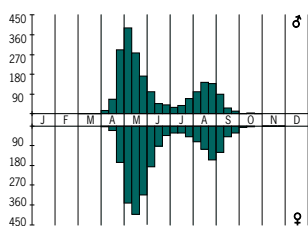

Ecologie

Alle open biotopen, met uitzondering van hoogveen en kwelders. De soort lijkt wel een voorkeur voor vochtige plekken te hebben. Open gebieden zoals weilanden en langs wegbermen, maar ook langs bospaden of in halfopen delen van het bos. Vliegt vaak in schaduwrijke delen dicht bij de grond, maar kan tot een paar meter hoogte waargenomen worden. De soort is vroeg op de dag zonnend te vinden op bladeren van diverse kruiden en bomen. Bloembezoek is vastgesteld op diverse lipbloemen, maar ook op bijvoorbeeld appel, fluitenkruid, gevlekte orchis, lavendel, lijsterbes, meidoorn, pinksterbloem, sporkehout, struikhei en tulp.

De eitjes, tot 86 per keer, worden gelegd aan de onderkant van lage kruiden nabij koeienvlaaien (COE 1942). Ook is een vrouwtje gezien dat eieren legde op de onderzijde van een esdoornzaadje dat op een koeienvlaai lag. Alleen koeienvlaaien die in de zon liggen worden voor eileg gebruikt (TERMAAT 1999). In een enkele koeienvlaai kunnen tot honderd larven zitten, omdat er meerdere vrouwtjes eieren leggen in dezelfde vlaai. Doordat de larven zich camoufleren met deeltjes mest is het uiterst moeilijk om ze te ontdekken. De eitjes komen na 1-3 dagen uit en de larven verpoppen na 2-3 weken. Het popstadium duurt ongeveer tien dagen (COE 1942). Het gebruik van antibiotica en ontwormingsmiddelen in de veeteelt kan het voortbestaan van deze soort bedreigen (SPEIGHT 2001).

Summary – Very common. More common before 1950, increased since. Various open habitats, shrub vegetations and forest edges.

Rhingia campestris

Rhingia rostrata Rode snuitvlieg

JVS

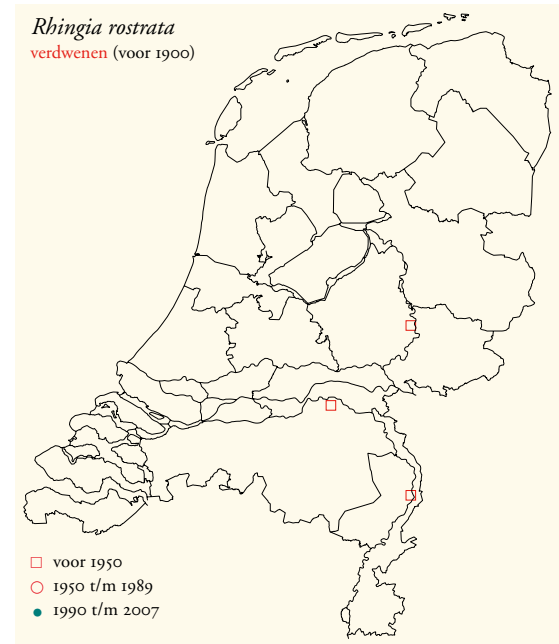
Middelgrote *Rhingia* met korte snuit, dofgrijze borststuk, kale antenneborstel en smalle zwarte banden langs achterlijfssegmenten. Lengte 8-10 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Palearctisch. Van West-Europa tot in West-Siberië (MUTIN & BARKALOV 1999). In Europa van Zuid-Finland en Zuid-Zweden tot in Noord-Spanje en Griekenland en van Zuidwest-Engeland tot in Rusland. Verdwenen uit grote delen van Noordwest-Europa en recent alleen bekend uit Zuidwest-Engeland, de Alpen en de Pyreneeën.

In Nederland slechts bekend uit de negentiende eeuw en alleen van Empe (GE), Haren (NB) en Venlo (LI). Alhoewel Van der Wulp & de Meijere (1898) melden dat *R. rostrata* en *R. campestris* even algemeen zijn is het aantal bewaarde exemplaren van *R. campestris* uit de negentiende eeuw beduidend groter dan van *R. rostrata*. Hierdoor, en door mogelijke verwisseling met *R. borealis*, is de zeldzaamheid van *R. rostrata* uit die periode niet geheel betrouwbaar. Duidelijk is wel dat *R. rostrata* uit Nederland is verdwenen en dat *R. campestris* altijd algemeen is geweest.

De exemplaren uit Haren zijn gevangen in augustus (dag onbekend), van de overige Nederlandse exemplaren is geen datum bekend. Speight (2001) noemt twee generaties: mei-juli en augustus-oktober.

Ecologie

Loofbossen en bosschages met een rijke ondergroei van hoge kruiden (SPEIGHT 2001).

De imago's vliegen op schaduwrijke open plaatsen in het bos en bezoeken bloemen zoals robertskruid en ereprijs (KORMANN 1993, SPEIGHT 2001).

In Rusland vindt eileg plaats aan de onderkant van beukenbladeren en zijn larven gekweekt op mensenpoep (BARKEMEYER 1994). Speight (2001) speculeert over de mogelijkheid dat de larven

leven in paardenvijgen, ook al wordt daarmee niet verklaard waarom *R. rostrata* dan alleen nog in Zuid-Engeland, de Alpen en de Pyreneeën voorkomt. Stubbs & Falk (2002) suggereren dat de larve in dassenuitwerpselen zou kunnen leven.

Summary – Disappeared. Three records from the 19th century. No habitat information available.

Riponnensia Glimmers

WR

Kleine tot middelgrote metaalglanzende zweefvliegen (8-9 mm) met een glimmend achterlijf dat op het midden dof is. Ze lijken op *Chrysogaster*-, *Lejogaster*-, *Melanogaster*- en *Orthonevra*-soorten, maar in de vleugel is randader c s-vormig gebogen.

Taxonomie en determinatie

Tot 1994 is *Riponnensia splendens* tot *Orthonevra* gerekend, maar Maibach et al. (1994a) deelden deze soort op grond van kenmerken van de larve in een eigen genus in. De Nederlandse soort is te determineren met alle gangbare Nederlandstalige tabellen, waarin hij, op Barendregt (2001) en Van Veen (2004) na, is opgenomen onder *Orthonevra*. Europese soorten zijn te determineren met Maibach et al. (1994a) en Vujić (1999b).

Verspreiding

Palaarctisch genus. Nederland ligt aan de noordgrens van het areaal. Naast *R. splendens* zijn er nog vier soorten, die vooral rond de Middellandse Zee voorkomen.

Ecologie

Zie soorttekst.

Riponnensia splendens Grote Limburgse glimmer

WR

Lijkt het meest op *Orthonevra*-soorten, maar groter. Achterlijf en borststuk groenglanzend, achterlijf bij mannetjes in het midden dof metaalblauw. Borststuk met twee doffe lengtestrepen, randader c s-vormig gebogen, komt met rechte of stompe hoek uit in ader 3. Lengte 8-9 mm.

Verspreiding en vliegtijd

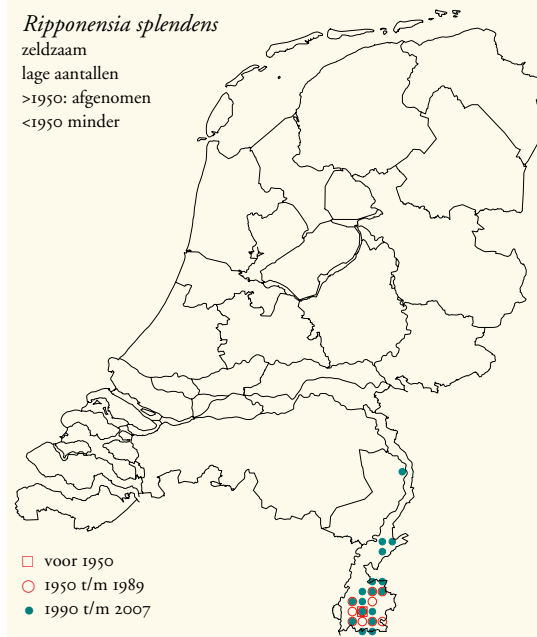
Palaarctisch. Van Ierland en Polen tot Noord-Afrika en de Kaukasus.

In Nederland vrij algemeen in Zuid-Limburg en zeldzaam in het binnenland, met name in Noord- en Midden-Limburg. Twee generaties.

Ecologie

De meeste waarnemingen zijn gedaan in (de buurt van) vochtige loofbossen, soms met bronnetjes of anderszins stromend water. Hij kan echter ook in weides voorkomen, daar meestal in slootkanten of langs beekjes.

De imago's bezoeken witte schermbloemen, zoals gewone berenklaauw. Mannetjes zweven, steeds op en neer bewegend, in zonnestralen boven bloeischermen.

De larven zijn filteraars en zijn gevonden op planten in langzaam stromend en stilstaand water met veel organisch materiaal, zoals in greppels en veepoelen (HARTLEY 1961, MAIBACH & GOELDLIN DE TIEFENAU 1994).

Summary – Rare. Less common before 1950, decreased since. Grasslands in vicinity of moist deciduous forest with streams or springs.

Scaeva Halvemaan-zweefvliegen

MR

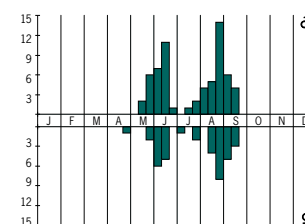
Middelgrote tot grote zweefvliegen (10-15 mm) met halve-maanvormige gele of witte vlekken op het achterlijf. Kenmerkend zijn de dichtbehaarde ogen, het opgezwollen voorhoofd (vooral bij mannetjes) en de s-vormige bocht in vleugelader 3.

Taxonomie en determinatie

Determinatie van de drie Nederlandse soorten is mogelijk met Barendregt (2001), Reemer (2000c) en Van Veen (2004). De overige Europese soorten staan in Dušek & Láška (1985), Speight et al. (1986) en Stubbs & Falk (2002). Meer Europese soorten worden beschreven door Kuznetsov (1986), maar de status hiervan is onduidelijk. Vermoedelijk zijn in ieder geval twee van deze 'soorten' kleurvarianties van *S. selenitica*. De larven kunnen op naam gebracht worden met Láška et al. (2006), die ook de verwantschappen binnen het genus bediscussieren.

Verspreiding

Holarctisch, oriëntaals en neotropisch genus met tien soorten (DUŠEK & LÁŠKA 1985). Uit het palaarctisch gebied zijn acht soorten bekend (PECK 1988), in Europa vijf, waarvan er drie uit Nederland bekend zijn. *Scaeva albomaculata* (Macquart, 1842) is ooit in Engeland gevonden en zou ook in Nederland kunnen opduiken (zie hoofdstuk 8).

Riponnensia splendens